

Advies

SARC

Strategische Adviesraad voor
Cultuur, Jeugd, Sport en Media

Sectorraad Kunsten en Erfgoed

30 november 2018

**Advies over de
rol voor de Vlaamse overheid in het lokale cultuurbeleid**

Prelude: Waarom inzetten op lokale kunsten en erfgoed?

Ze zijn sterkhouder en bindmiddel voor een stad of gemeente

De tevredenheid van burgers in hun stad of gemeente is een onmiskenbare maatstaf. Het geeft aan hoe inwoners hun stad of gemeente waarderen. Het is een subjectieve kwaliteit, maar deze is even determinerend als objectieve kwantiteit. Het bepaalt mee welke levenskeuzes inwoners in de toekomst zullen maken. Cultuur in de brede zin, waaronder kunsten en erfgoed, zijn voor steden en gemeenten een absolute sterkhouder van dit subjectieve kwaliteitsgevoel van leven op een plek. Cultuur verandert saai in boeiend. Genieten bestrijdt verzuring. Cultuur is een maatschappelijk bindmiddel.

Ze hebben een geheugenfunctie en creëren identiteit en dialoog

De kern van het lokale politieke bedrijf sluit nauw aan bij kunsten en erfgoed, die werken rond vragen over identiteit en gemeenschap. Kunst en erfgoed in verbinding brengen met de lokale samenleving, bovenlokaal en met de wereld is de best mogelijke ambitie in deze globale tijden. Ze nemen polsslag van wat er maatschappelijk leeft. Beleid en cultuur versterken elkaar.

Ze hebben een belangrijke culturele waarde

Lokale kunsten en erfgoed hebben een culturele waarde op zich, een autonome waarde, voor de mensen die erbij betrokken zijn. Het gaat dan voornamelijk om belevingswaarde, esthetische en emotionele dimensies, historische betekenis, educatieve en cognitieve impact, maatschappelijke reflectie en zelfreflectie, waarde op vlak van attitude, effecten op gezondheid en welzijn.

Stimulansen hiertoe kunnen onder andere worden gevonden in het plezier dat eraan beleefd wordt; de anticipatie ervoor; het verkrijgen van context, informatie, ervaring; en de weerklank en relevantie ervan.

Ze hebben ook instrumentele waarde

Instrumentele waarde is de impact die minder persoonlijk is en die zich op andere domeinen voordoet of op 'grotere groepen' betrekking heeft.

Culturele instrumentele waarde bevindt zich op vlak van cultuurspreiding, talentontwikkeling, creatie en productie, cultuurparticipatie, sociaal bindmiddel, enz.

Economische instrumentele waarde doet zich op meerdere vlakken voor: direct (eigen omzet en tewerkstelling), indirect in de eerste orde waarbij de output extern wordt gerealiseerd (eigen uitgaven voor exploitatie en investeringen, uitgaven van huurders en bezoekers bij derden n.a.v. gebruik/bezoek binnen of buiten de plek zelf), indirect in hogere orde (hogerop in de keten door de eigen leveranciers), afgeleid (via ontvangen lonen in de keten) en fiscale terugvloeit (RSZ, personenbelasting, vennootschapsbelasting, BTW).

Als het over economische meerwaarde gaat, moet er daarnaast ook gedacht worden aan toerisme, city- of regiomarketing, lokale economie en PR. Kunsten en erfgoed (o.a. kunstinstellingen, cultuurcentra, musea, historische gebouwen, publieke ruimte, bekende lokale tradities en feesten) zijn voor meerwaardezoekers vaak één van de belangrijkste reasons to come. De sectoren genereren ook cross overs en spill overs vanuit de 'creatieve sector' voor de reële economie, en zijn voor bedrijven een vestigingsfactor (imago, creatieve spirit, werkomgeving voor werknemers, ...). Voor bewoners is cultuur een reden om ergens te (komen of blijven) wonen. Het maakt hen trots op en tevreden over hun woonplaats.

Kunsten en erfgoed hebben tot slot banden met en positieve impact op een heel gamma andere domeinen en maatschappelijke thema's zoals ruimtelijke ordening en standsontwikkeling (denk maar aan leefbaarheid, veiligheid, kwaliteit van de publieke ruimte, creatieve dynamiek, hefboomen voor wijken, burens en gemeenschapsvorming), onderwijs, jeugdbeleid, welzijnsbeleid, doelgroepenbeleid enz.

Ze geven lokaal en creatief mee invulling aan het begrip duurzaamheid

Duurzaamheid – o.a. via de duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties – staan voor lokale besturen hoog op de agenda: zij spelen er dan ook een voortrekkersrol in, bv. met het burgemeestersconvenant. De centrale vraag is hoe we in de toekomst kunnen en willen samenleven. Kunsten en erfgoed zijn onontbeerlijke partners om mee invulling te geven aan het antwoord op die vraag.

Kunsten en erfgoed kunnen gezien worden als een duurzame menselijke bron, een reservoir van menselijke herinnering, creativiteit, kennis en knowhow, waaruit geput kan worden voor duurzame ontwikkeling en welbevinden voor allen. Ze geven mee vorm aan identiteit, stimuleren diversiteit en ontmoeting (People); ze kunnen een motor zijn voor het ontwikkelen van duurzame economieën (Prosperity); ze zetten diepgewortelde kennis over onze natuurlijke omgeving in voor de wereld (Planet); enz. Ze zijn een bron voor gemeenschapsvorming, plezier, zelfvoorziening, duurzaam beheer bij landschapszorg en ecosystemen.

Advies over de rol voor de Vlaamse overheid in het lokale cultuurbeleid

Inleiding

Sedert 2016 worden de middelen voor cultuur die vanuit Vlaanderen aan de lokale besturen worden toegekend, niet langer specifiek geormerkt en niet meer geïndexeerd. De SARC heeft in zijn advies destijds negatief geoordeeld over de beslissing om de middelen voor cultuur niet te oormerken en herhaalt zijn standpunt daarover: door de schrapping van de sectorale subsidies dreigen de hefboomen ten aanzien van lokale cultuurwerkingen te verdwijnen¹. In 2018 zijn ook de provinciale bevoegdheden met betrekking tot o.a. cultuur herverdeeld tussen het lokale en het Vlaamse niveau. Bij het afschaffen van de culturele taken van de provincies vroeg de SARC in zijn advies om de werking, de slagkracht en toekomst van de cultuursector te garanderen².

Beide evoluties hebben een grote impact op het gehele ecosysteem van de cultuursector en dit op korte én op langere termijn. Zo bijvoorbeeld voor wat betreft de spreiding van en participatie aan het professionele landelijke aanbod, de ondersteuning van (boven)lokale kunst- en erfgoedwerkingen en de doorstroming van talent en nieuwe initiatieven.

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed heeft respect voor de autonomie van lokale besturen wat betreft een beleid rond kunsten en erfgoed. Hij ziet er ook de vele kansen van in, zoals kunnen inspelen op lokale noden, een beleid voeren dat dicht bij de mensen staat, lokaal nuttige en evidente samenwerkingen opbouwen en banden smeden.

Evenzeer is de raad ervan overtuigd dat er grote behoefte is aan een langetermijnvisie in steden en gemeenten, die verder rijkt dan één ambtstermijn. Dit is niet altijd vanzelfsprekend. Bovendien moet een duurzaam cultuurbeleid tegelijk ook steeds door een bovenlokale bril bekeken, gestimuleerd en gemonitord worden. Daarom is het in het belang van de sectoren zelf om het cultuurbeleid in steden en gemeenten vanuit Vlaanderen te blijven stimuleren en opvolgen.

Advies

1. De stimulerende rol van Vlaanderen voor de lokale besturen: visievorming, afstemming van regelgeving en monitoring

1.1 Ontwikkel een visie rond het stimuleren van lokale culturele basisrechten

Door de tendens naar lokale autonomie ontstaan stilaan meer verschillen tussen de plekken waar mensen wonen en leven. De woonplaats heeft zo ook een directe impact op de kansen en mogelijkheden van burgers.

De Vlaamse overheid heeft als taak om het recht op culturele en maatschappelijke ontplooiing, zoals vastgelegd in artikel 23 van de Grondwet, te waarborgen. In het kader van het wegvallen van het lokaal cultuurbeleid moeten lokale culturele basisrechten worden vastgelegd. Het oorspronkelijke decreet Lokaal Cultuurbeleid kan hier inspiratie bieden. Er kan gedacht worden aan het recht op inspraak in het beleid, het recht op voldoende gemeenschapsinfrastructuur, het recht op een voldoende divers aanbod in de nabijheid van de woonplaats, het recht op participatiemogelijkheden voor alle burgers, het recht op zelforganisatie en het recht op gelijke behandeling van types

¹ Zie advies van 27 februari 2015 bij het voorontwerp van decreet tot wijziging van de diverse decreten houdende subsidiëring van de lokale besturen ([hier](#)).

² Zie advies van 18 september 2016 bij voorontwerp van decreet over de vernieuwde taakstelling en gewijzigde financiering van de provincies ([hier](#)).

organisaties. De culturele spelers en overheden hebben elk hun rol te spelen in het waken over deze culturele basisrechten.³

De Sectorraad vraagt aan de beleidsmakers om de rol van Vlaanderen ten opzichte van culturele basisrechten op het lokaal niveau te vertalen in een visie. In deze visie moet aandacht en structurele ondersteuning voor cultuurspreiding centraal staan. Nabijheid en laagdrempeligheid is nog steeds een basisvoorwaarde - *conditio sine qua non* - voor deelname aan het cultuuraanbod. Cultuurcentra en erfgoedcellen worden echter vandaag geconfronteerd met een hoge werklast en de vaststelling dat mensen en middelen niet altijd volgen (en bovendien niet worden geïndexeerd). Vlaanderen kan hefboomen inzetten om dit tegen te gaan. Cultuurspreiding kan ervoor zorgen dat de hoge participatiecijfers aan kunst en erfgoed in Vlaanderen gehandhaafd blijven. De SARC dringt aan om cultuurspreiding in het decreet bovenlokale cultuurwerking als een beleidsprioriteit te formuleren. Het inzetten op cultuurspreiding geeft een duidelijke boodschap aan de sector en de lokale mandatarissen.

1.2 Zie in het Vlaamse beleid de kansen voor het lokale niveau en versterk deze

Wanneer men noch op het lokale, bovenlokale en Vlaamse niveau terecht kan, dreigen fragiele cultuurwerkingen door de mazen van het net te glijpen. Zo neemt bijvoorbeeld de ruimte voor jonge kunstenaars met grote ambities of voor experimenten en experimentele vormen af in de huidige bestuurlijke context. Hetzelfde geldt voor nieuwe erfgoedinitiatieven die een andere stem of geluid op onze band met het verleden willen laten klinken, die kennis willen opbouwen vanuit een ander perspectief of dwarsverbanden leggen. De verantwoordelijkheid over jonge ambitieuze kunstenaars komt door het niet oormerken van de middelen volledig op de schouders van het lokale niveau en lokale beleidskeuzes te liggen. Ook het presenteren van moeilijkere disciplines en experimentele voorstellingen staat lokaal onder druk.

Om op het lokale niveau culturele basisrechten te stimuleren, moest Vlaanderen in zijn eigen regelgeving kansen creëren voor de lokale overheden. Vlaanderen moet een rol blijven spelen om het lokale niveau en lokale mandatarissen te inspireren, te ondersteunen en gericht te financieren, vanuit een visie van complementariteit tussen lokale niveaus, regionale niveaus, het landelijke en internationale niveau. Vlaanderen moet de nodige correctie bewerkstelligen op de culturele uitdagingen die moeilijker liggen voor lokale besturen.

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed ziet in volgende Vlaamse instrumenten mogelijkheden om hiermee om te gaan.

- Kunstendecreet

Het is belangrijk om cultuurinitiatieven lokaal op te pikken en om van dichtbij de smaak te pakken te krijgen, goesting te krijgen. Het Kunstendecreet heeft verschillende dimensies die belangrijk zijn voor het lokale niveau zoals bv. creatie, presentatie, participatie.

Via het Kunstendecreet kunnen garanties ingebouwd worden zodat er voldoende presentatiekansen zijn dichtbij mensen, o.a. in cultuur- en gemeenschapscentra of bij andere overheidspartners en privéspelers. Ook creatie, experiment en talentontwikkeling moeten voldoende kansen krijgen. Dit vraagt om een goede omkadering op lokaal niveau: een inspirerende omgeving, toeleiding in kunsten en talentontwikkeling, zakelijke en organisatorische startersondersteuning, netwerk mogelijkheden, hubs en infrastructurele ondersteuning.

³ Zie SARC memorandum 2019-2024: Memorandum Sectorraad Sociaal Cultureel Werk, '4. Garandeer culturele basisrechten', p.42 ([hier](#)).

- Cultureelerfgoeddecreet

De Vlaamse overheid moet haar stimulerende rol naar erfgoedwerking op *alle* niveaus blijvend opnemen. Initiatieven rond erfgoed zijn immers altijd – ook – in een lokale context ingebed, met een interactie met hun directe omgeving – onafhankelijk van de vraag of een erfgoedorganisatie dan wel bv. lokaal, regionaal of landelijk ingedeeld en gesubsidieerd wordt. Maar voor het lokale niveau blijft ondersteuning van lokale en regionale collectiebeherende organisaties, landelijke dienstverlenende werkingen en projectsubsidies cruciaal. De erfgoedactoren moeten daarbij op blijvende steun van het Steunpunt voor cultureel erfgoed FARO kunnen rekenen. Faro stemt daarvoor af en werkt samen met het nieuwe steunpunt bovenlokaal cultuurbeleid.

De erfgoedcelwerkingen, onder impuls van Vlaanderen, zorgen voor fijnmazige netwerken in het brede erfgoedveld met oog voor verbinding en synergie tussen lokale, regionale en landelijke erfgoedwerkingen. Zij spelen makkelijk in op de snel veranderende samenleving en creëren ruimte voor nieuwe erfgoedinitiatieven waarin zoveel mogelijk mensen en groepen zich herkennen. Erfgoedwerkingen kunnen zo een katalysator zijn voor verbinding, uitwisseling en begrip tussen de vele burgers die in Vlaanderen samenleven. Om dat te kunnen verwezenlijken moet er ruimte zijn voor nieuwe initiatieven en impulsen. Dat gebeurt het best op de meest spontane en duurzame manier vanuit de lokale context.

Ten slotte biedt de nieuwe organisatie voor immaterieel erfgoed veel kansen voor (samen)werken vanuit het Vlaams beleid naar het lokale niveau en de lokale erfgoedgemeenschappen. Ook landelijke collectiebeherende instellingen, musea en erfgoedbibliotheken kunnen via hun lokale inbedding, hun dienstverlening en expertisedeling met lokale erfgoedgemeenschappen een meerwaarde betekenen voor het lokale veld.

- Decreet bovenlokale cultuurwerking

Vlaanderen moet via het decreet bovenlokale cultuurwerking (in complementariteit met het Kunstendecreet) investeren in structurele en duurzame modellen van spreiding en presentatie. Hierbij moet er aandacht zijn voor de spreiding van moeilijkere disciplines en erkende Vlaamse producties zoals bv. hedendaagse dans, experimentele pop-rock en nieuwe klassieke ensembles.

De leden pleiten voor een structureel beleid voor de talentontwikkeling en experimenteeruimte op bovenlokale en regionale schaal. Het belang van financiële impulsen en ruimte voor projectwerking en experiment in een sector waar falen is toegestaan, is niet te onderschatten. Er is nood aan nieuwe samenwerkingsmodellen waarin dit wordt gehonoreerd. Vlaanderen kan mogelijke modellen en het proces daartoe documenteren.

De SARC vindt de grondige spreiding van kunsten en het behoud van de participatiecijfers op Vlaams niveau aan de kunsten uiterst belangrijk. Er moet bij uitvoering van het decreet bovenlokaal cultuurwerk op toegezien worden dat de Vlaamse gemeenschap geen stappen achteruit zet. Op het einde van de rit moeten er evenveel zo niet meer Vlaamse kunsten in nabijheid van iedereen getoond worden en de cultuurcentra moeten daar zoals altijd de professionele rol die ze altijd met hoge kwaliteit hebben gespeeld, kunnen blijven spelen.

- Bovenbouw en Vlaamse administratie

Voor lokale cultuurspelers moet het duidelijk zijn waar men terecht kan voor coaching, ondersteuning, inspiratie en innovatie. Bij de bovenbouworganisaties en steunpunten (o.a. Kunstenpunt, Socius, Faro, het nieuwe steunpunt bovenlokaal, Publiq, Cultuurconnect, Cultuurloket, etc.), belangenbehartigers (OkO, OCE, De Federatie, VVC, VVBAD, VVSG, etc.) en de Vlaamse administratie (Departement CJM) is afstemming en samenwerking nodig: wie doet wat en waar ligt ieders verantwoordelijkheid tegenover de lokale culturele spelers?

- **Onderwijs en Deeltijds Kunstonderwijs**

Een goed deeltijds kunstonderwijsaanbod in de gemeente is een belangrijk begin: jong geleerd is oud gedaan. Het creëert talentontwikkeling en een draagvlak. In dit verband herhaalt de Sectorraad zijn pleidooi om het deeltijds kunstonderwijs maximaal te integreren in het reguliere onderwijs⁴ en verwijst hij naar de Brede School-gedachte. Intensere samenwerking tussen de Vlaamse ministers van Cultuur en Onderwijs op het Vlaamse niveau kan deze integratie versterken.

- **Amateurkunstendecreet**

Een goede en complementaire werking van het Amateurkunstendecreet en het Kunstendecreet op lokaal niveau is nodig omdat kunstenaars en cultuurmakers vaak lokaal beginnen. Sommigen kiezen ook daarna om lokaal te werken, anderen zoeken een parcours om door te groeien. Als er lokaal een goede omkadering is, zal die kans op doorgroeien toenemen.

Dankzij de lokale ondersteuning aan amateurkunsten kunnen kunstenaars en artiesten de doorstart naar de professionele sector inzetten. Ook de ondersteuning van het semiprofessionele circuit gebeurt in eerste instantie op het lokale niveau.

1.3 Onderzoek en monitoring

Als de maatschappij waarde hecht aan culturele basisrechten, dan moet de overheid volgen. Dit behelst ook het broodnodige financiële kader. Vlaanderen kan daartoe bijdragen via het voeren van studiewerk, o.a. impactstudies over cultuur en de (meer)waarde. Er moet meer gewerkt gemaakt worden van een gedegen ontsluiting van en communicatie over dit werk naar alle relevante actoren. De sector kan ermee gevoed worden: zij willen overtuigen vanuit het hart en kunnen dit met studiemateriaal hard maken. Lokale mandatarissen en administratie kunnen er inspiratie uit halen.

De Sectorraad pleit voor een kwaliteitsvolle monitoring en benchmarking. De datacollectie bij cultuurcentra verloopt anders dan bij de structureel gesubsidieerde kunstenuitvoeringsorganisaties. Daarnaast zijn niet alle sectoren verplicht om datagegevens aan te leveren. Dit zorgt voor een vertekend beeld en staat kwalitatieve en kwantitatieve analyses in de weg. De Sectorraad pleit om de dataverzameling in alle subsectoren in te voeren.

Kwaliteitsvolle benchmarking en afstemming van onderzoek over sectoren heen en met de sectoren in functie van correcte interpretatie van de resultaten, is essentieel. De wijze waarop een sector wordt 'gemeten' heeft immers ook impact op de toekomst. Dit vraagt om een metaperspectief. Ten slotte wordt gewezen op het belang van kennisdeling tussen de sectoren onderling. Ook buitenlandse voorbeelden kunnen het Vlaamse kader inspireren en in een ruimer kader plaatsen.

2. Verlicht de druk op de lokale infrastructuur

Culturele actoren hebben met hun infrastructuur een grote, maar vaak stilzwijgende taak op het vlak van urbanisatie en participatie. Rond culturele infrastructuur moet voldoende fysieke ruimte beschikbaar zijn om een sociaal-maatschappelijke ontwikkeling toe te staan. Culturele gebouwen moeten interessante stopplaatsen of haltes in de stad of gemeente zijn. Pleinen, tuinen en terrassen zijn van kapitaal belang om de sociale dimensie van de werking tot ontwikkeling te laten komen. Op die manier stimuleert de overheid "public ownership" door urbanisatie, niet enkel om op termijn

⁴ Zie onder andere: SARC memorandum 2019-2024: Memorandum Sectorraad Kunsten en Erfgoed, p.32 ([hier](#)); Advies van 23 juni 2017 bij het voorontwerp van decreet betreffende het deeltijds kunstonderwijs ([hier](#)); Advies van 9 december 2016 bij het actieplan 'Cultuur en Onderwijs. Samen voor meer en beter' ([hier](#)); Advies van 25 maart 2016 bij de conceptnota 'niveaudecreet deeltijds kunstonderwijs' ([hier](#)).

groei van de activiteiten mogelijk te maken, maar ook om andere activiteiten te laten plaatsvinden, ter versterking van de participatie en het maatschappelijk weefsel in en rond de culturele ruimtes.

Op infrastructuurvlak is er echter een duidelijk spanningsveld tussen lokaal en Vlaams beleid. Specifiek wat culturele infrastructuur betreft, zijn bouwheren vaak te weinig beslagen in het uitschrijven van een goede en specifieke opdracht die resulteert in een kwaliteitsvolle werkplek of presentatieplek voor de kunsten en de erfgoedwerking. De parameters en de systemen van openbare aanbestedingen volstaan niet voor het bouwen van culturele en erfgoedruimtes. Naast de gebruikelijke bouwparameters moeten dringend een aantal basisnoden waaraan een bouwprogramma moet voldoen worden opgesteld.

De Vlaamse overheid moet daarom een opdracht geven om in samenspraak met de steden en gemeenten een vergelijkende studie en inventaris van alle relevante infrastructuren op te stellen. De raad vraagt een actieplan van de Vlaamse bouwmeester op het vlak van lokale culturele infrastructuur met o.a.:

- een inventarisatie (die ontsloten wordt en raadpleegbaar is via een centrale databank, zodat er ook kan ingezet worden op het slim delen van infrastructuur);
- noden;
- mogelijkheden en opportuniteiten;
- timing;
- begroting; en
- ondersteuning.

Daarnaast is het van groot belang om kennis en expertise te verzamelen en maximaal te delen. De Vlaamse overheid heeft daarin ontegensprekelijk een regierol en moet voorzien in een aangepast instrumentarium voor aanbestedingen dat niet alleen de bouwprijs, maar ook vakkennis, ervaring en continue dienstverlening in de toekomst honoreert.

Een uitgewerkt standpunt van de Sectorraad Kunsten en Erfgoed hieromtrent is te lezen in het advies 'Bouwen aan culturele ruimtes'⁵.

3. Stimuleer overleg en blijf cultureel investeren in lokale besturen

3.1 Ga duurzame allianties aan met alle relevante actoren

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed vraagt Vlaanderen om de kunsten- en erfgoedsector én het lokale beleid te versterken in het zoeken naar een gemeenschappelijke taal: begeleid hen in het delen van de verantwoordelijkheid voor de sectoren. Stimuleer hen om samen te werken en kansen aan vernieuwing te geven. Er moet gezocht worden naar duurzame facilitering en financiering van deze allianties, zonder dat kernopdrachten in het gedrang moeten komen. In deze coachende rol kan Vlaanderen zich intern ook anders opstellen ten opzichte van de lokale besturen (bv. door een samenwerkingsmodel tussen Departement CJM en het Agentschap Binnenlands Bestuur). Kortom: een cultuurforum dat over de grenzen van Vlaanderen heen kijkt.

Als de kunsten- en de erfgoedsector als een soort ecosysteem beschouwd wordt, dan vloeien verantwoordelijkheden op het lokale en het Vlaamse niveau alsook van de sector zelf in elkaar over en hebben ze impact op elkaar. Alle niveaus zijn verantwoordelijk en er moet bekeken worden welke verantwoordelijkheden in hoofdaandeel waar zitten. Doorgedreven overleg – 'samen in het bad' – kan een gedeelde wens of visie bloot leggen. Vervolgens moet bekeken worden welke actoren op welke manier werken om die visie te verwezenlijken. Een noodzakelijk startpunt is een afsprakennota of charter tussen VVSG en het steunpunt bovenlokale cultuurwerking en het Departement CJM.

⁵ Zie advies van 17 januari 2014 'Bouwen aan culturele ruimtes. Technische prioriteiten voor culturele infrastructuur' ([hier](#)).

3.2 Draag het belang van de specificiteit van kunsten en erfgoed zelf uit

Er is een evolutie gaande van cultuur- naar vrijetijdsdiensten op lokaal beleidsniveau. Deze 'inkanteling' – die zich zowel inhoudelijk (sectoraal naar horizontaal/transversaal) als organisatorisch voordoet – geeft kansen. Cultuur kan een driver zijn voor andere beleidssectoren. Het leggen van verbindingen tussen de verschillende vrijetijdssectoren, is positief. De dalende specifieke aandacht voor kunsten, erfgoed en cultuur houdt echter een risico in op vermindering van tijd, middelen en invalshoeken voor deze sectoren (en de mensen die daarin actief zijn). Wanneer de bevoegdheid cultuur versnipperd geraakt, vermindert daarenboven het gewicht en de rol van de schepen die ermee belast is. Een bijkomende valkuil is de instrumentalisering van cultuur waardoor de autonome culturele waarde van kunsten en erfgoed niet langer centraal wordt geplaatst.

Het is aan de sector zelf om kunsten en erfgoed lokaal levend te maken en te houden. Lokale besturen kunnen er bij de bevoegdheidsverdelingen op toe zien dat de kansen en de risico's bewust tegen elkaar worden afgewogen. Daarnaast erkent de raad ook het belang van communicatie: het uitdragen van een boodschap, zoeken naar een goede benadering. Op dat vlak kan het hebben van een goed voorbeeld inspireren, voeden en vormen. De Sectorraad vraagt daarom om inspanningen door de sector en het lokale niveau te erkennen en waarderen. Vlaanderen moet dergelijke initiatieven zichtbaarheid geven of financieel belonen. Dergelijke signalen zijn een positieve stimulans om hierop verder te bouwen en zo het lokale niveau verder te inspireren.

De Vlaamse minister bevoegd voor Cultuur en bij uitbreiding aan de hele Vlaamse regering moeten blijvend 'cultureel investeren' in lokale besturen en mandatarissen: voorzie niet alleen in monitoring, maar bied ook kennis, visievormingen (praktijkgerichte) inspiratie en begeleiding aan en voer doorgedreven communicatie en marketing. Schakel daarvoor partners in: media, de politieke partijen (studiediensten etc.), steunpunten, administratie, belangenbehartigers, ledenorganisaties (zoals bv. VVSG), regionale en landelijke spelers enz.

Faciliteer de kunstenaar om aan kunst te doen en de erfgoedexpert om erfgoed toegankelijk te maken en te bewaren. Subsidieer, maar niet alleen dat. Faciliteer ook zoveel mogelijk een sociaal gecorrigeerde marktsituatie zodat er een divers aanbod is en zodat culturele initiatieven die niet onmiddellijk vermarkt kunnen worden, opgevangen worden. Dat is de vraag aan een overheid op elk niveau.

Samenvatting

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed wil in dit advies op eigen initiatief voorstellen doen zodat Vlaanderen vanuit een complementaire visie een constructieve relatie onderhoudt met het lokale cultuurbeleid, en de lokale cultuur-, kunst- en erfgoedwerkingen in het bijzonder.

De leden zijn ervan overtuigd dat er behoefte is aan een langetermijnvisie voor kunsten en erfgoed in steden en gemeenten. Vlaanderen moet het recht op culturele en maatschappelijke ontplooiing op lokaal niveau waarborgen en zijn eigen stimulerende rol daarin verduidelijken. Dit vraagt om een visievorming waarbij Vlaanderen hefboomen inzet om het beleid rond Kunsten en Erfgoed in Vlaanderen te verbinden met het lokale niveau. Extra beleidsaandacht voor duurzame en structurele cultuurspreiding is daarbij onmisbaar. Om op het lokale niveau culturele basisrechten te stimuleren, moest Vlaanderen in zijn eigen regelgeving (Kunstendecreet, Cultureelerfgoeddecreet, bovenlokaal cultuurdecreet, etc.) kansen creëren zodat cultuur-, kunst- en erfgoedwerkingen zich op het lokaal niveau en dichtbij de mensen kunnen ontplooiën, tonen en experimenteren. Voor lokale cultuurspelers moet het duidelijk zijn waar men terecht kan voor coaching, ondersteuning, inspiratie en innovatie. De Vlaamse overheid moet het voortouw nemen in het voeren van onderzoeken en kwaliteitsvolle monitoring (dit impliceert consistente dataverzameling in alle subsectoren). Impactstudies over de waarde van cultuur in het bijzonder kunnen lokale mandatarissen en cultuurspelers inspireren en motiveren.

De druk op lokale en culturele infrastructuur moet verlicht worden. De Sectorraad Kunsten en Erfgoed vraagt dat Vlaanderen opdracht geeft om in samenspraak met de steden en gemeenten een vergelijkende studie en inventaris van alle relevante infrastructuren op te stellen. Hij vraagt ook een actieplan van de Vlaamse bouwmeester op het vlak van lokale culturele infrastructuur.

Tot slot vraagt de Sectorraad Kunsten en Erfgoed om een duurzaam overlegforum met alle relevante actoren te stimuleren, faciliteren en financieren. De Vlaamse minister bevoegd voor Cultuur – en bij uitbreiding de hele Vlaamse regering – moet ook blijvend ‘cultureel investeren’ in lokale besturen en mandatarissen.

Namens de Sectorraad Kunsten en Erfgoed,

Herman Baeten, voorzitter
Jorijn Neyrinck, ondervoorzitter
Nai Han Lau, secretaris